

Brevkasse

Bibrons tykfingergekkø, *Pachydactylus bibronii*

Magnus Jakobsen fra Kolbjørnsvik, Norge har sendt et brev til NHF, hvori han skriver:

»Jeg er den heldige indehaver af to bibrongekkoer, men des-

værre har den ene skrantet siden overfarten fra Danmark. Iflg. de oplysninger, jeg har, er det et steppedyr. Hvilken slags terrarium egner sig? Vil det være bedst med et højt terrarium med stor klatreflade, eller et med stor grundflade? Hvilken slags opvarmning bør bruges?«

Bibrons tykfingergekkø, *Pachydactylus bibronii*

Jan Grathwohl

Bygmarken 120, 4060 Kr. Saby

Når man taler om gekkoer, tænker de fleste i første omgang på daggekkøer (*Phelsuma* spp.), leopardgekkøer (*Eublepharis macularius*), tokayen (*Gekko gekko*) eller måske de små sydeuropæiske halvfingergekkøer (*Hemidactylus turcicus*). Dette skyldes nok, at det er de arter, der som oftest ses i terrariehobbyen, men der findes faktisk mange forskelligartede gekkoer, spredt ud over store dele af verden, med størst artdiversitet i tropiske områder i Amerika, Afrika og Asien.

I Afrika lever blandt andet slægten *Pachydactylus* (tykfingergekkøer). Det er en forholdsvis stor slægt, som består

af mindst 27 arter, hvoraf 17 er endemiske for det sydlige Afrika (Branch 1988). Siden da har bl.a. Branch et al. (1996) beskrevet nye arter (*P. haackei*, *P. kladaroderma*). Slægten lever, som det ses af det store antal endemiske arter, i det sydlige Afrika med nordgrænse i Angola, Zaire, Nord-Zambia, Malawi og Tanzania (Rösler 1995).

Slægten er kendetegnet ved, at det er gekkoer, med lodret pupil, hvilket skyldes, at disse gekkoer hovedsagelig er nat-aktive, samt ved at tæerne er uden klør eller har små klør på bagbenenes tæer (Branch 1988). Disse ligheder er også

stort set de eneste, der binder de mange arter sammen i slægten. Dette gør, at Rösler (1995) mener, at slægten behøver en snarlig revision, idet arterne ellers adskiller sig betydeligt fra hinanden på en del andre punkter, såsom kropsbygning, antal hæftelameller, tilstedeværelse af tuberkler osv. Dette har blandt andet gjort, at de fleste systematikere arbejder med forholdsvis ensartede grupper inden for slægten, i stedet for med hele slægten (Broadley 1977, Branch et al. 1996). Den typiske grundfarve for slægten er brun med forskellige afvigelser i grå eller grønne farver.

Fig. 1. Bibrons tykfingergekko, *Pachydactylus bibronii*, fotograferet i Putzonderwater i Sydafrika. Putzonderwater er, hvad vi ville kalde en lille bitte flække, som ligger sydvest for Griquastad (Griquatown). Navnet er afrikaans og betyder »vej uden vand«. Det er et tørt og støvet sted, som ikke mange mennesker opsøger frivilligt. Foto: Thomas Ulber.

Alt efter tæernes udformning lever *Pachydactylus*-arterne enten på vertikale klippeflader eller på stenansamlinger. Arter, der har få hæftelameller, lever derimod som oftest på jorden og klatrer ubehjælpeligt rundt ved stejle forhindringer (Rösler 1995).

Udseende

Bibrons tykfingergekko ligner ved første blik en murgekko (*Tarentola mauritanica*) (se f.eks. Branch 1988). Dette er formentlig også årsagen til, at den blev beskrevet som *Tarentola bibronii* af Smith i 1846 (Ulber & Ulber 1987).

Iflg. Ulber & Ulber (1987) er

Pachydactylus bibronii den største art inden for slægten med en samlet voksenlængde på over 20 cm. Halen har ca. samme længde som kroppen, er rund i tværsnittet og er udstyret med kølede tuberkler, der ligger i rækker.

Specielt iøjnefaldende er det store, brede, trekantede hoved

og den brede krop med de kraftige lemmer. Kroppen virker ru på grund af de 14 til 16 uregelmæssige længderækker af store, runde og stærk kølede tuberkler (knuder). Bibrons tykfingergekkos hale skulle ikke være særligt brudømtfindtlig, hvilket blandt andet ses derved, at man i naturen kun meget sjældent ser gekkoer med regenereret hale.

Denne gekko har meget kraftige hvide hæftelameller, der gør det muligt for dyrene også at holde sig fast på vandrette flader og bevæge sig med ryggen nedad på vandrette flader. De kraftige hvide lameller skulle navnlig falde i øjnene, da arten gerne sidder med løftede fingre, og disse derved via deres farve skiller sig tydeligt ud fra resten af gekkoen og dens omgivelser.

Gekkoernes grundfarve er ret variabel, men som oftest grå; der findes dog også gullige, rødlige, brunlige og sjældnere grønne dyr (Ulber & Ulber 1987). Inden for udbredelsen er der flere populationer, der er mere ensartede end andre, og dette har givet grundlag for beskrivelsen af to underarter, *P. bibronii pulitzeræ* og *P. b. turneri*, fra henholdsvis Sydangola og Angola og det centrale Sydafrika. Disse underarter er dog ikke længere anerkendte, idet variationen inden for arten som helhed er så stor. Det er dog ret konstant, at arten har 4-5 mere eller mindre tydelige uregelmæssige sorte tværbånd på oversiden samt talrige hvide tuberkler. På bugen har dyrene en lysere farvetone end på ryggen og mangler her de mørke pigmenteringer. *P. bibronii* har forholdsvis små øjne, der sidder langt fremme, og har en

takket pupil med metallisk guldfarvet iris.

Det er meget svært at skelne de to køn fra hinanden, idet denne gekkoart hverken har præanal- eller femoralporer, og udbulingerne fra hannernes hemipeniser ikke er synlige. Den eneste synlige metode til kønsbestemmelse er postanal-feltet, der hos hannerne er længere end hos hunnerne. Det kræver dog, at man har en gekko af hvert køn for at kunne foretage en sikker kønsbestemmelse (Ulber & Ulber 1987). Derudover skulle hannerne ved gamle dyr være længere end hunnerne (Rogner 1992) og have bredere hoved (Ulber & Ulber 1987).

Udbredelse

Denne art findes i store dele af Sydafrika, i Angola, Namibia, Botswana, Zimbabwe, Mozambique og så langt nordpå som til Tanzania (Peters 1882, Haacke 1965, Ulber & Ulber 1987, Branch 1988). Inden for denne udbredelse kan *Pachydactylus bibronii* findes i mange forskellige områder, idet den er en meget tilpasningsdygtig art og er blevet en såkaldt kulturfølger.

Levevis

Pachydactylus bibronii er en art, der i dagtimerne gemmer sig under løs bark og i spalter, den kan krybe ind i, f.eks. i klippe-spalter og mursprækker samt i termitboer og under flade sten (Rogner 1992). Som udpræget kulturfølger er den også at finde i huse. Arten er øjensynligt meget social, idet den iflg. flere kilder er at finde i større eller mindre kolonier (Ulber & Ulber 1987, Branch 1988). Derudover findes den som følge af sin store udbredelse sammen

med flere andre arter; Haacke (1965) fandt f.eks. i Namibia Bibrons tykfingergekko i de samme klipperevner som *Afroedura a. africana*. Et billede af en naturlig biotop for Bibrons tykfingergekko er at se i artiklen af Ulber & Ulber (1987).

Hvis man forsøger at fange *P. bibronii*, skulle den udsende et højt skrig (Peters 1882) og bide kraftigt fra sig, hvilket hos de indfødte har givet den et ry som yderst giftig (Ulber & Ulber 1987). Det er selvfølgelig det rene nonsens.

Gekkoerne er hovedsagelig aktive i dæmringen og om natten, hvor de går på jagt efter føde, som består af mange forskellige smådyr såsom græshopper, myrer, termitter, biller og små øgler (Branch 1988). Navnlig det sidste bør man have i tankerne, hvis man ønsker at holde disse øgler sammen med andre øglearter. I naturen er der også mange potentielle fjender for denne art såsom slanger, større øgler, pattedyr, og forskellige nat-aktive fugle som f.eks. den sydafrikanske ugle (*Bubo capensis*) (Bauer & Branch 1996).

Terrariehold

De oplysninger, jeg har brugt i de efterfølgende dele, kommer hovedsagelig fra artiklen af Ulber & Ulber (1987); dog er også andre kilder taget i brug, og disse vil blive citeret, hvor de er brugt.

Dyrene er meget rolige dyr, og det ligger dem meget fjernt at fare forvildet rundt i terrariet og løbe ind i alle indretningsgenstande og på den måde beskadige sig selv.

Terrariet til *P. bibronii* skal hellere være højere end bredt, men en kantlængde på 40 cm

anbefales som minimum, da dyrene hovedsagelig opholder sig på væggene og på de høje grene. De vil næppe søge ned på bunden. Et sådant terrarium kan f.eks. indrettes med udluftning i siderne og toppen, med et bundlag bestående af et 3 cm højt lag sand og blomsterjord i forholdet 2:1. På bunden stiller man nogle opretstående korkbarkrør som skjulesteder, idet disse vil give dyrene de ønskede »sikre« skjulesteder. Derudover indrettes der med opretstående grene med en diameter på over 3 cm, hvilket giver dyrene gode klatremuligheder.

Planter er ikke nødvendige for dyrene, men hvis man ønsker at indrette med sådanne, skal det være hårdføre og stabile planter. Rösler (1995) skriver, at man blandt andet kan bruge *Crassula falcata* og *C. ovata* (tykblad, en slægt af sukkulenter) som beplantning, hvis man blot husker, at de er meget lyskrævende planter. Ved at bruge disse giver man også dyrene optimale bundforhold til deres æglægning, idet blomsterpotterne, altid vil have den fugtighed, der er nødvendig for æggene.

Daglig douchning er tilrådelig (Henkel & Schmidt 1991), idet dyrene får dækket deres vandbehov ved at slikke vanddråber. Det vil derfor være en fordel at douche let om aftenen, før lyset slukkes, idet dette er tidspunktet, hvor dyrene starter deres aktivitetsperiode (Rogner 1992).

Temperaturen skal i de øverste dele af terrariet komme op på ca. 30°C om dagen, men bør falde til ca. 15°C om natten. Rösler (1995) skriver dog, at han kun sjældent overdoucher sit terrarium, og at han holder

en dagtemperatur på 29-30°C med en nattemperatur 18-23°C. Kun om vinteren lader han nattemperaturen falde til 15°C, hvilket skulle simulere en hvileperiode.

På trods af deres størrelse er dyrene ikke aggressive over for hinanden. Man kan dog ikke holde to hanner sammen uden, at det kommer til slagsmål (Henkel & Schmidt 1991). Dyrene holder sig gerne fremme midt om dagen for at blive varmet op, men de forsvinder, hvis temperaturen når over 30°C. Dyrene folder sig først rigtigt ud efter, at lyset er slukket. Dette kan måske være irriterende for nogle hobbyfolk, men hvis man gerne vil se sine dyr aktive, kan man prøve at installere en diffus natbelysning, f.eks. en rød pære eller anden farve, dyrene ikke kan se.

Dyrene er meget grådige og bliver på grund af deres rolige karakter nemt for fede. Man skal derfor passe på med ikke at overfodre dyrene. Spisesedlen kan blandt andet bestå af græshopper, voksmøl, fårekylinger, møl og kæmpe-melorm (Henkel & Schmidt 1991) og nyfødte museunger (Rogner 1991), men det tyder på, at mindre byttedyr foretrakkes. Da dyrene er meget grådige, vil fodringen lokke dyrene frem fra deres skjul, men for store forstyrrelser vil gøre, at de straks søger i deres skjul igen.

Opdræt

I parringstiden bevæger hannen sig hen til hunnen og støder med snuden til hendes nakke-skulderregion. Er hunnen ikke parringsvillig, løber den et kort stykke væk og nikker til hannen med en bevægelse, der kun kan beskrives

som en afvisning. Dette får hannen til at opgive sit forehavende, og den indleder derfor ikke flere tilnærmelser. Hvis hunnen er parringsvillig, bider hannen sig fast i nakken på hunnen og skubber sin hale ind under hendes. Kort tid efter en parring kan det være muligt at se tandaftryk i nakken på hunnen, men disse forsvinder i løbet af kort tid.

Det er ikke muligt at se på hunnen, om hun er blevet befrugtet, som det er ved andre og tyndhudede gekkoarter, idet denne gekkoart har en forholdsvis tyk hud og er forholdsvis kraftigt bygget. Man opdager derfor som oftest først graviditeten, når hunnen begynder at grave hyppigere i underlaget.

Et kuld består af 1-2 æg, og der lægges op til 3 kuld per parringsperiode, med en afstand mellem kuldene på 16-72 dage. Der er ca. 5 måneder mellem de enkelte parringsperioder (Rösler 1995). Æggene, som er kuglerunde til ovale og har en størrelse på ca. 14 × 17 mm, bliver i terrariet gravet ned i halvtør, varm jord eller fastklæbet til bundlaget og overdækket med grus. Området kan bagefter kendes på en lille jordbakke (Henkel & Schmidt 1991, Kugenbuch 1995). Det er her bemærkelsesværdigt, hvor nødtigt hunnen bevæger sig ned på jorden, idet den gerne vil grave sine æg ned, medens den sidder på væggen eller hænger fra en gren. Dette adskiller sig tilsyneladende fra naturen, hvor Peters (1882) beretter, at de runde hårdskallede æg er at finde fastklæbede i skjulte vinkler.

Kugenbuch (1995) skriver, at han lader æggene klække i terrariet, hvor de voksne, som

ellers skulle spise mindre øgler, øjensynligt er i stand til at skelne artseget afkom, idet hunnen fulgte nysgerrigt med under udklækningen, som varede over en time, men ellers ikke gjorde forsøg på at angribe ungen. Han skriver derimod, at ungerne ofte var at finde i de samme skjulesteder som de voksne. Æggene kan dog også udruges uden for terrariet, og her kan man bruge en beholder med vermiculite. Ved denne metode og en udrugningstemperatur på 27°C om dagen og en natlig sænkning til 20°C udklækker de ca. 45 mm store unger efter ca. 60 dage. Iflg. Henkel & Schmidt (1991) klækker de ca. 55 mm store unger efter 45 til 50 dage ved en udrugningstemperatur på 28°C.

Hos Kugenbuch (1995) er ungerne ca. 60 mm store ved klækningen. Rösler (1995) skriver i sin bog, at inkubationstiden for *P. bibronii* ligger på mellem 54 og 84 dage. Ungerne er før det første hamskifte farvet let rosa og har tværbånd på halen (Rogner 1992). Det første hamskifte sker dog inden for få timer; tværbåndene på halen beholder de dog. Den yderste spids af halen er hos disse båndet i sort og lyseblå. Ungerne såvel som de voksne spiser grådigt deres ham. Opføringen med små græshopper, fårekylinger og voksmøl skulle ikke berede de store problemer (Henkel & Schmidt 1991).

I henhold til ovenstående oplysninger lader Bibrons tykfingergekko ikke til at være en særligt svær art at have med at gøre. Den virker faktisk som yderst ideel for terrariehobbyen, og dette er da også meget passende, idet den flere

steder betegnes som den ideelle gekko for begyndere inden for terrariehobbyen. Den kan blive over 5 år gammel, hvis den bliver holdt ordentligt (Ulber & Ulber 1987, Rösler 1995).

LITTERATUR

- Bauer, A. M. & W. R. Branch. 1996. *Pachydactylus bibronii*. Predation. Herpet. Rev. 27(2): 79-80.
- Branch, B. 1988. Field Guide to the Snakes and other Reptiles of Southern Africa. New Holland Publ. Ltd., London. 326 pp.
- Branch, W. R., A. M. Bauer & D. A. Good. 1996. A review of the Namaqua gecko, *Pachydactylus namaquensis* (Reptilia: Gekkonidae) from southern Africa, with the description of two new species. S. Afr. J. Zool. 31(2): 53-69.
- Broadley, D. G. 1977. A Review of the Northeastern Forms of the *Pachydactylus capensis* Complex (Sauria: Gekkonidae). Arnoldia 8(18): 1-19.
- Haacke, W. R. 1965. Additional Notes on the Herpetology of South West Africa with Descriptions of two new Subspecies of Geckos. Cimbebasia 11: 1-39.
- Henkel, F.-W. & W. Schmidt. 1991. Geckos. Biologie, Haltung und Zucht. Verl. Eugen Ulmer, Stuttgart. 224 pp.
- Kugenbuch, G. 1995. Bemerkungen zur Vermehrung von *Hemiphaedusa boivini* und *Pachydactylus bibronii*. Elaphe (N.F.) 3(2): 8-9.
- Peters, W. C. H. 1882. Naturwissenschaftliche Reise nach Mosambique auf Befehl seiner Majestät des Königs Friedrich Wilhelm IV. In den Jahren 1842 bis 1848 ausgeführt. Zoologie. III. Amphibien. G. Reimer, Berlin. 191 pp.
- Rogner, M. 1992. Echsen 1. Haltung, Pflege und Zucht im Ter-

rarium. Geckos, Flossenfüße, Agamen, Chamäleons und Leguane. Verl. Eugen Ulmer, Stuttgart. 281 pp.

Rösler, H. 1995. Geckos der Welt. Alle Gattungen. Urania-Verlag, Leipzig. 256 pp.

Ulber, T. & E. Ulber. 1987. *Pachydactylus bibronii* (Smith). Amph.-/Rept.-Kartei, Beil. Sauria, Berlin-W. 9(3): 81-86.

Summary. *Pachydactylus bibronii* from southern and eastern Africa exhibits vaguely sexual dimorphism as the male has an enlarged post-anal region, its head is relatively wide and it is slightly bigger than the female.

P. bibronii will adapt well to a captive environment and should have plenty of vertical surfaces which can be created using rocks, thick branches and bark, for instance cork rounds (hollows). Day temperature should be 25-30°C and night temperature approx. 15-20°C. It is a social species, however, there may only be one male in each terrarium.

This species will breed readily in captivity. The eggs do not need to be removed from the terrarium as the adults will not eat the offspring according to Kugenbuch (1995).